

Wilde Weelde heeft in oktober 2021 een proeftuin voor inheemse planten in de Wilde Weelde Wereld bij Bloemenpark Appeltern ingeplant. Nu, na drie groeiseizoenen, is het tijd om de tussenstand op te maken.

Appeltern, juli 2022. Het zonnige, open vak A heeft moeite om aan te slaan.

Experimenten met inheemse planten

Tekst: Machteld Klees

Foto's: Werkgroep Inheemse Planten

Met de toenemende belangstelling voor inheemse planten in tuinen komt ook de vraag: welke planten zijn geschikt? Er is veel kennis over wilde groeiplaatsen, maar hoe ze zich in tuinen gedragen is veel minder bekend. Tijdens de coronaperiode maakte een groepje Wilde Weelders plannen om daar meer over te weten te komen. Lange gesprekken via Zoom, over ieders favoriete planten volgden. Daarna werd een shortlist van mogelijk geschikte planten aangelegd. Vooral vaste planten, aangevuld met tweejarigen en bollen. Vervolgens gingen verschillende ontwerpers aan de slag met beplantingsontwerpen. Nadrukkelijke bedoeling was dat de planten aangeplant werden, niet ingezaaid, zoals dat bij andere borders ook gebeurt. In de Wilde

Weelde Wereld werd een stukje tuin beschikbaar gesteld. De bedoeling is om de planten en hun gedrag vijf jaar te volgen. Hiervoor is een beoordelingslijst samengesteld.

Beplantingsplannen

De bodem in Appeltern is voornamelijk zavel/klei, matig voedselrijk en neutraal tot kalkrijk. Er werden

drie beplantingsplannen opgesteld met verschillend karakter. In vak B en C werd compost toegevoegd. Vak A en B zijn open en zonnig, Vak C is wat schaduwrijker.

Vak A: Biotoop open plaatsen-weide / Stenige plaatsen.

Ontwerp: Er zijn drie subtypen gemaakt (hoog, laag fijn en open,

Holstó, juli 2023. Hier ontwikkelde de border zich vanaf het begin weelderig.

Appeltern, juni 2023. Nogmaals vak A.

laag-middel). Daarbinnen zijn de planten gemengd ingeplant.

Vak B: Biotoop open plaatsen-weide.

Ontwerp: Solitaires, structuurplanten en vullers zijn in groepen geplant. Zoals in klassieke borders staan hoge planten achterin, vullers weven er tussendoor.

Vak C: Biotoop bosrand.

Ontwerp: Volgens de methode van Nigel Dunnett zijn de planten gerangschikt vanuit een s-curve, vanwaar ankers, vrije planten en satellieten zijn gerangschikt.

te plek wordt intensiever onderhouden dan de andere locaties. Ook werd er enkele malen water gegeven. Het terrein van Holsto in Olst ligt dicht langs de IJssel en op een voormalige gemeentewerf. Deze border ligt op humeuze, niet te droge, lichte tuingrond. De start was dan ook heel anders. De planten sloegen meteen goed aan en al in het eerste jaar 'ontplofte' de border. Dat gaf een volkomen ander beeld dan in Appeltern, waar de begroeiing maar moeizaam op gang kwam.

Onderhoud

De drie borders A, B en C in Appeltern worden op dezelfde manier onderhouden, aan de hand van een onderhoudstabel. Afgezien van het afgesproken beheer (opruimen in het voorjaar, onkruid en ongewenste zaailingen wieden, terugknippen) wordt niet ingegrepen: planten die uitvallen worden niet vervangen. Alleen planten die na aanplant niet aanslaan krijgen een herkansing en fout geleverde planten worden vervangen door de juiste soort. Enkele keren per jaar worden de planten gemonitord. Hoe staan ze erbij, vallen ze om, zaaien ze uit?

In een excelbestand wordt de score per plant en het totaalbeeld bijgehouden. Op Appeltern gebeurt dit het meest regelmatig. Tijdens de themadagen van Wilde Weelde, zijn er meestal een paar mensen van het proeftuingroepje aanwezig. Zij doen de tijdrovende monitoringklus en verzorgen het afgesproken onderhoud.

Bij de Hortus wordt het onderhoud grotendeels door het personeel uitgevoerd, de monitoring door leden van de werkgroep. Bij Holsto

Hortus en Holsto

Vervolgens werden borders ingericht bij de Hortus in Amsterdam en bij Holsto Tuinen en Buitenleven in Olst. De Hortus in Amsterdam werd opgericht in 1638. Hier wordt dus al honderden jaren getuind. De proeftuin ligt vlakbij de ingang en onder een beeldbepalende Oostenrijkse eik. Hier werden alleen de planten uit het bosrandmilieu aangeplant. Deze prominente

Hortus, september 2024. De proeftuin ligt onder een beeldbepalende Oostenrijkse eik, vlakbij de ingang.

was het beheer wat onregelmatiger. Enerzijds door drukte op het tuincentrum, anderzijds bleken drie locaties voor de werkgroep wel erg intensief. Vooraf was de bedoeling om de verschillende locaties ongeveer tegelijk te monitoren, in praktijk bleek dat niet haalbaar.

Ervaringen

Hoewel de drie locaties dus niet helemaal vergelijkbaar zijn, geven ze al wel interessante, én verschillende voorlopige resultaten.

De juiste soort

Soms viel het niet mee om de juiste, wilde soorten te krijgen. Aan de jonge planten in P9-potjes kun je dat niet altijd afzien. Zo bleek een deel van het zeepkruid (*Saponaria officinalis*) dubbele bloemen te hebben, dat was niet de bedoeling, die planten zijn dus weer verwijderd. De aangeplante rechte ganzerik (*Potentilla recta*) bleek heldergele bloemen te hebben, inplaats van het zachtgeel van de wilde vorm. Een moeilijk verkrijgbare en onbekende soort was aardkastanje (*Bunium bulbocastanum*). Uiteindelijk werd deze vervangen door een andere schermbloemige, bevernel-

Monitoring in april 2023

torkruid (*Oenanthe pimpinelloides*). Deze bleek een fraaie combinatie te vormen met lange ereprijs (*Veronica longifolia*).

Lege plekken

Zwartmoeskervel (*Smyrniolum olusatrum*) is een hoge, lichtgeel bloeiende tweejarige, die zich niet erg aan de seizoenen houdt. In de winter maakt de plant een forse, lichtgroene rozet. Na de bloei in april en nadat de grote zwarte zaden afgerijpt zijn, sterft de plant in de zomer af. Daaardoor bleef er in de border een lege plek achter. De jonge planten ontkiemen in de herfst en hebben daarvoor kale grond nodig. Juist in de herfst, als de border lekker vol staat, zijn die open plekken er nauwelijks. Om

deze soort te behouden is dus wat extra aandacht nodig.

Wieden en knippen

Beventjes (*Briza media*) werd niet in de Hortus aangeplant maar deed het, zowel in Appeltern als bij Hols-to, goed. Dat geeft wel wat problemen bij het wieden. Aan de kiemplanten is vrijwel niet te zien of het bevertjes of een andere grassoort is. Oudere planten hebben wat blauwgroenig blad met een kort tongetje in opstaande pol.

Nog een instinkertje bij het wieden is Kartuizer anjer (*Dianthus carthusianorum*). De zaaillingen lijken sprekend op gras. Pas als je beter kijkt, zie je dat de grasachtige bladeren twee aan twee tegenover elkaar staan, bij grassen is dat nooit zo.

Het meer beschaduwde vak C, juli 2022

Vak C in september 2024, het glad parelzaad is goed aangeslagen

Monitoring september 2024

Bij Holsto had bevertjes moeite om zich tussen de blaassilene (*Silene vulgaris*) te handhaven. In Appeltern verdween juist de blaassilene. Mogelijk door de overvloedige regen werd bevertjes daar erg hoog en zaaide zich ook flink uit. Blaassilene bleek nogal slakgevoelig. Extra ingrepen zoals terugknippen of steunen stonden niet in het beheerplan. Toch bleek het terugknippen van diverse soorten zoals beemdkroon belangrijk om omvalten te voorkomen en nabloei te stimuleren.

Grondsoort

Wilde judaspenning (*Lunaria rediviva*) is van nature een plant van enigszins vochtige, kalkrijke bossen. Het zijn stevige, rechtopstaande, bossige planten waarvan de geur tijdens de bloei in april opvalt. 's Winters blijft de plant ook decoratief door de fraaie langwerpige vruchten, 'penningen'. (bij tuinjudaspenning zijn de zaden vrijwel rond). In de klei van Appeltern wisten slechts twee kleine plantjes zich in leven te houden. Zowel bij

Wilde judaspenning

de Hortus als bij Holsto was het een beeldbepalende plant, in de Hortus 'draagt' het zelfs de border. In Appeltern rekenden we op hartgespan (*Leonurus cardica*) als stevige plant om de omringende beplanting overeind te houden, maar die ontwikkelde zich nauwelijks. Bij Holsto gedroeg hartgespan zich wel als verwacht.

Andere soorten

Bosgierstgras (*Millium effusum*) gedroeg zich op de drie locaties ook verschillend. In de Hortus groeide het bosgierstgras wel heel voorspoedig, zodanig dat al snel een paar pollen verwijderd werden. In Appeltern waren maar drie van de zeven aangeplante pollen terug te vinden, klein en iel. Bij Holsto was veel uitval en hadden de planten moeite om zich tussen de andere planten te handhaven.

Boszegge (*Carex sylvatica*) bleek zich in de Hortus ook sterk uit te breiden, een deel is daar weer verwijderd. Ook kiemplanten worden gewied. Bij Holsto woekert de boszegge niet en zaait het zich

matig uit. In Appeltern is boszegge niet toegepast.

Ruig klokje (*Campanula trachelium*) gaf ook een wisselend beeld. In Appeltern was het in de nazomer beeldbepalend en een mooie combinatie met glad parelzaad (*Lithospermum officinale*) en echte guldenroede (*Solidago virgaurea*). Ook in de Hortus was de plant belangrijk voor het nazomerbeeld en zaaide zich enigszins uit. Bij Holsto werd in het voorjaar één plant teruggevonden, die later verdween.

De kleine, zachtgele bloemetjes van glad parelzaad trekken veel insecten. Op Appeltern zijn het stevige, bossige planten geworden, die zich lekker uitzaaien. Bij de Hortus groeiden de planten uit hun krachten en vielen om. Bij Holsto was het beeld vergelijkbaar met Appeltern, maar zaaiden de planten zich minder sterk uit.

Kortom

Dat de locaties een verschillend beeld zouden geven, hadden we wel verwacht. Toch waren de verschillen, veroorzaakt door grondsoort, voedselrijkdom en vocht, groter maar vooral ook diverser dan verwacht. We zijn benieuwd naar de komende jaren!

Met dank aan de Werkgroep Inheemse Planten van Wilde Weelde, met name Wencke Habermann voor het zorgvuldige beheer van de excelbestanden.